



Universitat de Girona
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

Diplomatatura de Ciències Empresariales
Curs 1997-98
1r quadrimestre
Assignatura obligatòria
6 crèdits

Departament d'Empresa
Campus de Montilivi
17071 Girona

Fax 34 (9) 72 41 8032
c.e. departament@enterprise.udg.es

PROGRAMA DE SOCIOLOGIA DE L'EMPRESA

PROFESSORS/ES: Jordi de Cambra Bassols
Dolors Muñoz Soler
Alfons Romero Díaz

OBJECTIUS:

L'objectiu general de l'assignatura és introduir a l'estudiant en els conceptes bàsics que li permetran l'anàlisi de l'empresa com a fenomen social. Això es concreta en tres objectius: l'anàlisi del marc social i polític de l'empresa, de l'empresa com a institució social i com a organització i, finalment, de les relacions laborals.

PROGRAMA TEÒRIC:

I. HISTÒRIA, OBJECTE I MÈTODE

TEMA 1 - El coneixement sociològic com a coneixement de la societat industrial.
El mètode científic i les ciències socials.
Sociologia de l'empresa: història, objecte i mètode.

Bibliografia bàsica:

- GIDDENS, A. (1993), "Introducción a la Sociología", a Sociología, Madrid, Alianza Universidad, pp. 39-60.
DAHRENDORF, R. (1971), "Sociología y Sociedad Industrial", a Sociedad y Libertad, Madrid, Tecnos, pp. 25-35.
LUCAS MARÍN, A. (1987), Sociología de la Empresa, Madrid, Ibérico Europea, pp. 11-29.

II. EL MARC SOCIAL I POLÍTIC DE L'EMPRESA

TEMA 2 - Industrialització i transformacions socials.
De la societat estamental a la societat de classes.
Mobilitat social
La divisió social del treball.
Teories de l'estructura de classes.

Bibliografia bàsica:

- MARX, K. (1975), "Maquinaria y gran industria", a El Capital, Llibre 1er., Vol. 2, Capítol XIII, Madrid, Siglo XXI, pp. 27-36.
DURKHEIM, E. (1987), La División del Trabajo Social, Madrid, Akal, pp. 37-44
CROMPTON, R. (1993), "La explicación de la Desigualdad", a Clase y Estratificación, Madrid, Tecnos, pp. 17-40.

TEMA 3 - Industrialització i consciència de classe.
Ciència, tècnica i ideologia: la tecnocràcia.
La meritocràcia.

Bibliografia bàsica:

TUMIN, M. (1971), "Algunos principios de estratificación: un análisis crítico", a BENDIX, R. i LIPSET, S. M. (eds.), Clase, Status y Poder, Madrid, Euramérica, pp. 172-185.

TEMA 4 - Industrialització i Estat modern.
De l'Estat liberal a l'Estat Social.
L'Estat de benestar i l'intervenció de l'Estat a la Societat Civil.

Bibliografia bàsica:

HELLER, H. (1963), "Supuestos históricos del Estado actual", a Teoría del Estado, México, F.C.E., pp. 141-155.
KÜHN, R. (1981), "El Liberalismo", a ABENDROTH, W. i LENK, K. (eds.), Introducción a la Ciencia Política, Barcelona, Anagrama, pp. 59-91.
KAMMLER, J. (1981), "El Estado Social", a ABENDROTH, W. i LENK, K. (eds.), Introducción a la Ciencia Política, Barcelona, Anagrama, pp. 91-125.

TEMA 5 - L'estructuració social a Catalunya i a Espanya.
L'estructura ocupacional i el mercat de treball.
Altres formes d'estructuració social.

Bibliografia bàsica:

Es facilitaran taules de dades a classe.

III. L'EMPRESA COM A INSTITUCIÓ SOCIAL I COM A ORGANITZACIÓ

TEMA 6 - L'empresa com a institució social.
Funcions de l'empresa.
Empresa, mercat i societat de consum.
Estudis de mercat, publicitat i mitjans de comunicació de masses.

Bibliografia bàsica:

TOURAINÉ, A. (1973), "La empresa: poder, institución y organización", a La Sociedad Postindustrial, Barcelona, Ariel, pp. 143-182.
NAVARRO, M. (1987), "Producción y consumo", a GARMENDIA, J.A. i altres (eds.), Sociología Industrial y de la Empresa, Madrid, Aguilar, pp. 494-505.

TEMA 7 - L'empresa com a organització burocràtica.
Estructura organitzativa: organigrames.
El tipus ideal de Weber.
La jerarquia del poder a l'empresa: l'empresari i la direcció, comandaments mitjans, tècnics, empleats i obrers.

Bibliografia bàsica:

ZERILLI, A. (1985), Fundamentos de Organización y Dirección General, Bilbao, Deusto, pp. 267-305.
LÓPEZ PINTOR, R. (1990), Sociología Industrial, Madrid, Alianza, pp. 303-308, 323-331, 338-345, 351-360.
LUCAS MARÍN, A. (1987), Sociología de la Empresa, Madrid, Ibérico Europea, pp. 164-69.

TEMA 8 - Teories estructurals: l'escola de l'organització científica del treball i l'escola de l'administració científica.
Crítiques del taylorisme-fordisme.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

I. Història, objecte i mètode

- ADORNO, T.W. i HORKHEIMER, M. (1969), La Sociedad, Buenos Aires, Proteo.
- BOTTOMORE, T. i NISBET, R. (eds.) (1988), Una Historia del Análisis Sociológico, Buenos Aires, Amorrortu.
- FINKEL, L. (1994), La Organización Social del Trabajo, Madrid, Pirámide.
- FRIEDMANN, G. i NAVILLE, P. (1971), Tratado de Sociología del Trabajo, (2 vols.), México, F.C.E.
- GARCÍA, M., IBÁÑEZ, J. i ALVIRA, F. (comps.) (1986), El Análisis de la Realidad Social. Métodos y Técnicas de Investigación, Madrid, Alianza.
- GARMENDIA, J.A. i PARRA, (1993), Sociología Industrial y de los Recursos Humanos, Madrid, Taurus Universitaria.
- GIDDENS, A. (1993), Sociología, Madrid, Alianza Universidad.
- GINER, S. (1993), El Progreso de la Conciencia Sociológica, Barcelona, Península.
- LUCAS, A. (comp.), (1994), Sociología para la Empresa, Madrid, McGraw Hill.

II. El marc social i polític de l'empresa

- ABENDROTH, W. i LENK, K. (1981), Introducción a la Ciencia Política, Barcelona, Anagrama.
- CACHÓN, L. (1989), ¿Movilidad Social o Trayectorias de Clase?, Madrid, CIS.
- CROMPTON, R. (1994), Clase y Estratificación, Madrid, Tecnos.
- HABERMAS, J. (1984), Ciencia y Técnica como Ideología, Madrid, Tecnos.
- MANNHEIM, K. (1973), Ideología y Utopía, Madrid, Aguilar.
- MARX, K. (1975), El Dieciocho de Brumario de Louis Bonaparte, Barcelona, Ariel.
- MARCUSE, H. (1987), El Hombre Unidimensional, Barcelona, Ariel.
- MIGUÉLEZ, F. i SOLÉ, C. (1989), Clases Sociales y Poder Político a Catalunya, Barcelona, PPU.
- NORA, S. i MINC, A. (1980), La Informatización de la Sociedad, México, FCE.
- OSSOWSKI, S. (1972), Estructura de Clases y Conciencia Social, Barcelona, Península.
- SABINE, G. (1977), Historia de la Teoría Política, Madrid, FCE.
- SHUMPETER, J. (1968), Capitalismo, Socialismo y Democracia, Madrid, Aguilar.
- SUBIRATS, M. (1991), Encuesta de la Región Metropolitana de Barcelona, Barcelona, IEMB.
- WEBER, M. (1969), Economía y Sociedad, México, FCE.
- ZONA ABIERTA (1993), Teorías Contemporáneas de las Clases Sociales, núm. 59/60.

III. L'empresa com a institució social i com a organització

- ALCAIDE, M. (1982), Las Nuevas Formas de Organización del Trabajo, Madrid, Akal.
- CASTILLO, J.J. (1988), Las Nuevas Formas de Organización del Trabajo, Madrid, MTSS.
- CORIAT, B. (1982), El Taller y el Cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, el fordismo y la producción en masa, Madrid, Siglo XXI.
- GALBRAITH, J.K. (1973), La Sociedad Opulenta, Barcelona, Ariel.
- GARMENDIA, J.A. i PARRA, F. (1993), Sociología Industrial y de los Recursos Humanos, Madrid, Taurus Universitaria.
- KLIKSBERG, B. (1979), El Pensamiento Organizativo, Buenos Aires, Paidós.
- KERN, H. i SCHUMANN, M. (1988), El Fin de la División del Trabajo. Racionalización en la Producción Industrial, Madrid, MTSS.
- PIORE, M. i SABEL, C. (1990), La Segunda Ruptura Industrial, Madrid, Alianza.
- SAUVY, A. (1986), La Máquina Y el Paro. Empleo y Progreso Técnico, Madrid, Espasa Calpe.

IV. Empresa i relacions de treball

- CASTILLO, J.J. (1988), La Automatización y el Futuro del Trabajo, Madrid, MTSS.
- EDWARDS, P.K. (1990), El Conflicto en el Trabajo, Madrid, MTSS.
- GINER, S. i PEREZ, M. (1989), La Sociedad Corporativa, Madrid, CIS.
- GUINEA, J.L. (1978), Los Movimientos Obreros y Sindicales en España, 1833-1978, Madrid, Ibérico Europea.
- GORZ, A. (1977), Crítica de la División del Trabajo, Barcelona, Laia.
- MIGUÉLEZ, F. i PRIETO, C. (1991), Las Relaciones Laborales en España, Madrid, Siglo XXI.

Bibliografia bàsica:

- VEGARA, J.M. (1971), La Organización Científica del Trabajo. ¿Ciencia o Ideología?, Barcelona, Fontanella, pp. 11-47.
TAYLOR, F.W. (1986), Managment Científico, Barcelona, Orbis, pp. 161-170.

TEMA 9 - Teories orientades al comportament: l'escola de les relacions humanes.
Els grups informals a l'organització formal.
Sociogrames.

Bibliografia bàsica:

- LUCAS MARÍN, A. (1987), Sociología de la Empresa, Madrid, Ibérico Europea, pp. 57-73, 145-153.

TEMA 10 - Teories situacionals i/o de contingència: les noves formes d'organització del treball.
L'empresa com a sistema social obert.
L'enfocament sociotècnic.

Bibliografia bàsica:

- PRIDA, B. (1987), "Viejas y nuevas formas de organización del trabajo", a GARMENDIA J.A. i altres (eds.), Sociología Industrial y de la Empresa, Madrid, Aguilar, pp. 56-83.

IV. EMPRESA I RELACIONS DE TREBALL

TEMA 11 - Les condicions de treball i el desenvolupament tecnològic.
La degradació del treball.
Alienació i satisfacció en el treball.
Sobrequalificació i desqualificació del treball.

Bibliografia bàsica:

- BRAVERMAN, H. (1974), Labour and Monopoly Capital, New York, Monthly Review Press, pp. 285-294.
WOOD, S. (1987), "The deskilling debate. New Technology and work organization", a Acta Sociologica, vol. 30, núm. 1, pp. 295-307.

TEMA 12 - La democràcia econòmica i els seus models.
Tipus de participació : control obrer, cooperativisme, cogestió i autogestió.
Democràcia econòmica i democràcia política.

Bibliografia bàsica:

- TEZANOS, J.F. (1987), "La democratización del trabajo en los umbrales de la sociedad post-industrial", a TEZANOS, J.F. (de.), La Democratización del Trabajo, Madrid, Sistema, pp. 13-51.
BRADLEY, K. i GELB, A. (1985), Cooperativas en Marcha, Barcelona, Ariel, pp. 400-08.

TEMA 13 - El moviment obrer: gènesi i desenvolupament històric dels sindicats.
Les organitzacions d'empresaris.
Negociació col·lectiva i mediació institucional de l'Estat.
Corporativisme i societat corporativa.

Bibliografia bàsica:

- MIGUÉLEZ, F. (1991), "Las organizaciones sindicales", a MIGUÉLEZ, F. i PRIETO, C., Las Relaciones Laborales en España, Madrid, Siglo XXI, pp. 213-231.
ALOS, R. i LOPE, A. (1991), "Los sindicatos en los centros de trabajo", a *ibíd.*
PARDO, R. i FERNÁNDEZ, J. (1991), "Las organizaciones empresariales y la configuración del sistema de relaciones industriales de la España democrática", a *ibíd.*

- PAHL, R.E. (1990), Divisiones del Trabajo, Madrid, Mtss.
SABEL, Ch. (1986), Trabajo v Política. La División del Trabajo en la Industria, Madrid, MTSS.
TEZANOS, J.F. (Ed.) (1987), La Democratización del Trabajo, Madrid, Sistema.
TOMASETA, L. (1975), Participación v Autogestión, Buenos Aires, Amorrortu.
VILLA, L.E. (1980), La Participación de los Trabajadores en la Empresa, Madrid, IEE.
ZARAGOZA, A. (Comp.) (1988), Pactos Sociales. Sindicatos v Patronal en España, Madrid, Siglo XXI.

Revistes i fonts d'informació:

- *Revistes: - Papers. Revista de Sociologia, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Sociología del Trabajo, Madrid, Siglo XXI.
- Economía y Sociología del Trabajo, Madrid, MTSS.
- Cuaderno de Relaciones Laborales, Madrid, Escuela de Relaciones Laborales.
- * Fonts estadístiques:
- Boletín de Estadísticas Laborales, MTSS.
- Coyuntura Laboral, MTSS.
- Full d'Ocupació, Conselleria de Treball, Generalitat de Catalunya.
- Encuesta de Población Activa, INE.
- Anuario Estadístico, INE.

DESENVOLUPAMENT DEL PROGRAMA AL LLARG DEL CURS:

- Doble objectiu: formatiu i informatiu.
-Periodització: Les 4 Parts del Programa s'explicaran, respectivament, en 5, 20, 20 i 15 hores, amb un total de 60 hores (45 de teoria i 15 de pràctiques).
-Classes teòriques: el nombre d'estudiants obliga a utilitzar la lliçó magistral, però superant els inconvenients de la lliçó magistral tradicional (caracter monològic, dogmatitzant imposició de criteris, passivitat del alumne) fomentant la participació activa dels estudiants mitjantçant una intercomunicació dialògica i una actitud tolerant i oberta a la crítica. Material de suport pels debats col·lectius: bibliografia bàsica i complementària, diaris i revistes d'actualitat.
-Classes pràctiques: es tractaran temes fonamentals del Programa (la perspectiva sociològica, industrialització i canvi social, estructura social, mercat de treball, organització i condicions de treball).
Material de suport: bibliogràfic, audiovisual, dades estadístiques, conferències i taules rodones.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

- Avaluació continuada.
Participació a classe.
Exposicions individuals i col·lectives.
Treballs individuals i col·lectius.
Seminaris.
Examen final.